

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
збірник наукових праць
(за матеріалами науково-практичної конференції)

Одеса
2023

УДК:376
П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ
Вченої Ради
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського
(протокол №4 від 26.10.2023 р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Ганчар І. Л. – доктор педагогічних наук, професор кафедри фізичного виховання і спорту Національного університету «Одеська морська академія».

Кисличенко В. А. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцента кафедри спеціальної освіти Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – професор **Форостян О. І.**

Відповідальний редактор – професор **Соколова Г. Б.**

Технічний редактор – викладач **Маматова З. Р.**

Члени редколегії:

Лещій Н. П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Арнаутова Л. В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Притиковська С. Д. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського», завідувачка СНДЗ №193 компенсуючого типу м. Одеси

Галущенко В. І. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Григор'єва Л. В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи №75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць (за матеріалами науково-практичної конференції) / редкол. О. І. Форостян та ін. – Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2023. 295 с.

УДК:376

ББК:74.00

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2023

роботі мозку. У цій програмі особлива увага приділена карткам з комбінаціями яскравих точок, зображеннями різних предметів, зі словами. Коли безнадійно хворі і відсталі діти почали не тільки наздоганяти, а й випереджати однолітків в інтелектуальному розвитку, з'явилася ідея використовувати цей метод у навчанні нормальних дітей. Глен Доман удосконалив свою програму, і вже понад півстоліття вона є однією з найпопулярніших в ранній педагогіці. Основний постулат методики: «Мозок росте тільки коли він працює». Тому з самого раннього віку дитячий мозок треба завантажити. Навчання за Доманом нагадує введення інформації в комп'ютер. З трьохмісячного віку дитині з певною частотою за кілька секунд демонструються картки з комбінацією картинка + слово або просто слово. З часом ці картки поділяються на тематичні серії. Такі заняття треба чергувати зі спеціальними фізичними вправами, адже розвиток мозку неможливий без належної рухової активності. Керуючись цими принципами, за твердженням автора, будь-яку дитину можна виховати генієм.

Висновок. Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в оновлюваних ситуаціях, основою яких є інноваційні педагогічні технології.

Список використаних джерел:

1. Аніщенко О. В., Яковець Н. І. Сучасні педагогічні технології. Ніжин. 2007.199 с.
2. Багищева Г. Музикотерапія як метод психокорекції. Психолог. 2005. No 14. С. 25- 32.
3. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. Київ. 2004. 218 с.
4. Заковоротна Н. О. Су-джок терапія в логопедичній роботі з дітьми дошкільного віку. Сучасні проблеми логопедії та реабілітації матеріали VIII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (15 лютого 2019 року, м. Суми). Суми, 2019. С. 67-71.

Притиковська С. Д., Фішман Н. А.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОДОЛАННЯ НЕДОЛКІВ ЗВУКОСПРИЙМАННЯ ТА ЗВУКОВИМОВИ

Постановка проблеми. Мова служить основним засобом спілкування людей. Володіючи мовою, людина може повідомити свої думки, почуття, бажання оточуючим, поділитися з ними досвідом, погодити свої дії.

Сучасність висуває високі вимоги до мовного розвитку школярів. Вона чітко визначає завдання розвитку мовлення дітей для різних вікових етапів, і передбачає попередження та виправлення його порушень. Конкретні вимоги до якості мовленнєвого розвитку дошкільника в цілому та його складових (лексичного, граматичного, звукового та інших) ми знаходимо в змісті Базового компоненту дошкільної освіти. У процесі спонтанного розвитку та навчання діти дошкільного віку оволодівають складовим і звуко-

літерним аналізом слова (складною структурованою розумовою дією). Ці практичні знання й операції, що їх формують, забезпечують опанування фонетичного принципу письма. Також вони важливі для засвоєння морфологічного принципу.

У психолого-педагогічній літературі несформованість усного мовлення, зокрема звуковимови, після 5-ти років вважається патологічним проявом. Будь-яке порушення мови може відбитися на діяльності та поведінці дитини. Особливо важливе значення має правильна, чітка вимова дітьми звуків і слів у період навчання грамоти, тому що письмова мова формується на основі усної, і недоліки усного мовлення можуть привести до неспішності в навчанні.

Тому, корекція вимови звуків рідної мови та розвиток фонематичного сприйняття в дітей 5-6-ти років є актуальним завданням дошкільної педагогіки та логопедії.

Аналіз досліджень і публікацій. Багаточисельні дослідження науковців розкрили зміст готовності дитини до навчання грамоті. Для того, щоб дитина була готова до навчання письму та читанню, вона повинна вміти зробити звуковий аналіз слова, виділити кожний звуковий варіант зі слова, співвіднести звуковий варіант із фонемою. Дитина повинна досягнути такого ступеню звуко-мовного розвитку, при якому стає можливим формування цілісного уявлення звукових варіантів основного звуку, тобто фонематичного уявлення.

Деякі автори, вважають, що діти тільки тоді можуть продиференціювати фонемати, коли вони вміють диференційовано їх промовляти. На це вказує і О. Р. Лурія. На його думку, процес формування сприйняття звуків і мовного (фонематичного) слуху здійснюється при найближчій участі артикуляційного апарату, і тільки в процесі активного артикуляційного досвіду цей процес набуває свого закінченого характеру.

Багато авторів настоюють на тому, що для формування фонематичних уявлень, необхідна опора на якийсь визначений мінімум промовних засобів із залученням широких компенсаційних варіантів. Тому вже на ранніх етапах корекції необхідна постановка визначальної групи звуків. Причому вимова їх повинна бути достатньо диференційованою.

Але існує й інша точка зору. Наприклад, Є.Ф. Соботович, А.Ф. Чернопольська вказують на те, що ними відмічалась нерівномірність розвитку мовних систем.

Мета статті. Теоретично обґрунтувати систему роботи з корекції порушень звуковимови та розвитку фонематичного сприймання в старших дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Корекційна робота здійснюється системно та поетапно у певній послідовності. Комплексна корекційна робота повинна охоплювати такі напрямки:

- розвиток фонематичного сприйняття;
- розвиток рухливості артикуляційного апарату;

- розвиток дрібної моторики;
- робота над звуковимовою (просодичною та звуковимовною стороною мовлення);
- розвиток навиків звукового аналізу і синтезу;
- збагачення словникового запасу і розвиток практичного уміння користуватися ним;
- розвиток граматичної сторони мовлення;
- розвиток зв'язного мовлення.

Робота над корекцією звуковимови має такі етапи: а) підготовку органів артикуляції; б) постановку звука, тобто вироблення вмінь об'єднувати окремі елементи артикуляції в єдине ціле; в) автоматизацію звука, або поступове введення виробленої артикуляції в склад, слово, речення, зв'язний текст із додержанням правил поступового переходу від простих у фонетичному відношенні сполучень до складних; г) введення звука в повсякденне мовлення, що передбачає повну автоматизацію навичок його вимови.

Зміст роботи, спрямований на оволодіння узагальнюючими уявленнями про основні ознаки фонем, визначається відомими лінгвістичними положеннями про те, що фонемі мають такі фізичні ознаки, які залишаються у вимові незмінними, забезпечують розрізнення звуків, розпізнавання морфем, слів та їхніх форм. Реалізація диференціальних ознак забезпечується роботою мовного апарату: голосний, приголосний, твердий, м'який, глухий, дзвінкий, зімкнений, щільний, носовий, ротовий тощо.

Важливо також тренувати пам'ять, коли діти повинні запам'ятати слова механічно, без асоціацій. Це необхідно для написання диктантів у школі. Запам'ятовування слів без опори на зоровий образ або асоціацію дається дітям з великим трудом.

В першому періоді навчання проводяться ігри, які тренують механічну пам'ять й одночасно покращують навичку підрахування слів у реченні.

У другому періоді навчання діти на індивідуальних заняттях проробляють значну частину голосних та приголосних у ході автоматизації. Для цього проводяться ігри. Це, наприклад, гра «Розташуй по місцях», де головним завданням є запам'ятання вже не слів, а звуків. Після проведення таких ігор, діти здатні запам'ятати три запропоновані звуки спочатку з опорою на зорові образи, а потім – без неї. Це, з одного боку, тренує механічну пам'ять, а з другого – підвищувався рівень абстракції запам'ятання звуків як символів.

Рівень розвитку дрібної моторики - один з показників інтелектуальної готовності до шкільного навчання. Недарма в багатьох школах України існують, так звані, співбесіди, тестування під час яких серед інших завдань дитині пропонуються завдання на визначення рівня розвитку дрібної моторики. Дитина, що має високий рівень розвитку дрібної моторики, вміє логічно мислити, в неї достатньо розвинуті пам'ять, увага, зв'язне мовлення.

Недостатній розвиток зорового сприймання, уваги та, зокрема, дрібної моторики, призводить до виникнення негативного ставлення до навчання.

Робота з розвитку дрібної моторики повинна проводитись регулярно, адже саме тоді буде досягнений вагомий ефект від цих спеціальних вправ.

Висновки. Будь-яке порушення мови може відбитися на діяльності та поведінці дитини. Особливо важливе значення має правильна, чітка вимова дітьми звуків і слів у період навчання грамоти, тому що письмова мова формується на основі усної, і недоліки усного мовлення можуть привести до неуспішності в навчанні.

Аналіз науково – методичної літератури показав, що логопедичну роботу з подолання порушень звуковимови необхідно будувати з урахуванням розвитку звуковимови в онтогенезі.

Для успішної корекції порушень звуковимови в дошкільників необхідно здійснювати диференційований підхід, що припускає:

- облік вікових і індивідуальних особливостей дитини;
- етиологію, механізм, структуру мовного дефекту;
- використання методів навчання, вибір яких залежить від етапу логопедичної роботи.

Враховуючі те, що ігрова діяльність є провідним видом в дошкільному віці, на всіх етапах корекційної роботи потрібно використовувати вправи ігрового характеру.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. керівник: А. М. Богуш. К.: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2012. 26 с.
2. Пінчук Ю. В. Основи методики виховання правильної вимови звука при дислалії. Хрестоматія з логопедії./укл. Марченко І.С., Федоренко С.В. / за ред. М.К. Шеремет. К.:КНИГА ПЛЮС, 2019.
3. Рібцун Ю. В. Сходінками правльного мовлення: навч.метод. посібн. / Ю. В. Рібцун. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 240 с
4. Тищенко В.В. Фонематичні процеси в онтогенезі дитячого мовлення та методика діагностики їх порушень: Методичні рекомендації. Видання 2-е, доповнене. К., 2018. 32 с.

Притиковська С. Д., Чегодар К. А.

ТЕОРЕТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ПИТАННЯ ВПЛИВУ СЕНСОРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НА КОРЕКЦІЮ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ

Постановка проблеми. Протягом останніх десятиліть багато досліджень було присвячено вивченню впливу сенсорної інтеграції на розвиток мовлення. Це обумовлено тим, що мовлення є одним з ключових аспектів комунікації та соціального взаємодії людини. Порушення в розвитку мовлення може мати серйозні наслідки для соціальної адаптації та навчання дитини.